

Lucija Sokanović,
asistentica na Katedri za kazneno pravo
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Predavanja etike u psihijatriji: Skice slučajeva
Urednici: A. Carmi, D. Moussaoui, J. Arboleda- Florez
Urednici hrvatskog izdanja: Ksenija Turković, Sunčana Roksandić
Vidlička, Aleksandar Maršavelski
Unit of UNESCO Chair in Bioethics, Pravni fakultet Sveučilišta u
Zagrebu, str. 138.

U listopadu 2012. objavljena je treća knjiga u nizu prijevoda UNESCO-vih bioetičkih priručnika izdanih na hrvatskom jeziku u okviru djelovanja "Unit of UNESCO Chair in Bioethics" na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu: Predavanje etike u psihijatriji: Skice slučajeva. Urednici hrvatskog izdanja su prof. dr. sc. Ksenija Turković, mr. sc. Sunčana Roksandić Vidlička i Aleksandar Maršavelski, a knjiga je nastala kao rezultat suradnje sa studentima Pravnog fakulteta u Zagrebu koji su pohađali kolegije "Medicina i pravo" i "Bioetika i ljudska prava" u akademskoj godini 2011./12., članovima Grupe za zaštitu prava pacijenta pri Pravnoj Klinici i demonstratorima Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu.

Urednici izvornika "Teaching Ethics in Psychiatry: Case-Vignettes", 2005, UNESCO Chair in Bioethics; A. Carmi, D. Moussaoui, J. Arboleda- Florez izabrali su skice slučajeva dvadeset suradnika iz cijeloga svijeta „kao alat za podučavanje etičkih koncepata“ (J. Arboleda- Florez, Kanada; S. Bloch, Australija, T. Cavic, Srbija i Crna Gora; G. Christodoulou, Grčka; M. El Yazaji, Maroko; R. Finzi- Dottan, Izrael; C. Hoschl, Češka; M. Kastrup, Danska; D. Lecic- Tosevski, Srbija i Crna Gora; M. Maj, Italija; R. Mester, Izrael; D. Moussaoui, Maroko; G. Naneishvili, Gruzija; N. Nedopil, Njemačka; G. Niveau, Švicarska; K. Orzechowska Juzwenko, Poljska; A. Tasman, SAD; J. Vinas, Španjolska; Y.B., Urugvaj; T. Zabow, Južnoafrička Republika; M. Zaki, Izrael).

Izloženo je trideset osam studija slučaja. Prve dvije studije slučaja odnose se na informirani pristanak, treća se bavi pravima pacijenata, četvrta pravim položajem osoba s duševnim smetnjama, peta dvostrukom lojalnosti psihijatra. Sukobom interesa bave se šesta i sedma studija slučaja, eutanazijom osma i deveta. Povjerljivost je ishodište studije slučaja od broja deset do devetnaest, znanstvenom publikacijom se bavi devetnaesta studija slučaja, informiranjem pacijenta dvadeseta. Prisilno liječenje je predmet studija od broja dvadeset jedan do dvadeset devet. Od tridesete do trideset šeste studije razrađuje se problematika hospitalizacije i to: prisilne, nepotrebne hospitalizacije i hospitalizacije zatvorenika. Posljednje tri studije bave se izvješćem vještaka, liječničkom svjedočkom i iskazom vještaka. Iznimno su korisne bilješke ispod teksta studija kojima su

objašnjeni stručni pojmovi ili kojima se upućuje na relevantna rješenja iz Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku i Zakona o izvršavanju kazne zatvora, s napomenom kako su prilikom upućivanja na odredbe Kaznenog zakona primjenjivane odredbe teksta zakona koji stupa na snagu 1. siječnja 2013.

Priloge knjizi čine Madridska deklaracija o etičkim standardima za psihijatrijsku praksu usvojena na Generalnoj skupštini Svjetskog psihijatrijskog udruženja 25. kolovoza 1996. te dopunjena na Generalnim skupštinama u Hamburgu (8. kolovoza 1999.), Yokohami (26. kolovoza 2002.) i Kairu (12. rujna 2005.) kao i tekst Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama („Narodne novine“ br. 11/97, 27/98., 128/99., 70/02.).

Knjiga, osim prikladne dinamike kojom je pisana, konciznim iznošenjem konkretnih i aktualnih problema iz prakse, izvrsnim dijagnosticiranjem pravnih i etičkih problema i skiciranjem rješenja najmanje dvojnim pristupom (u pravilu sukladnog zakonodavstvu države s čijeg područja problematika potječe te uvažavajući specifičnosti kulturnih, vjerskih ili etničkih zajednica kojima pripadaju pacijenti) nema ambiciju detaljno, studijski izložiti, kao ni razjasniti navedene probleme, već pružiti osnovne informacije o njima te je na taj način namijenjena kako praktičarima iz područja prava, medicine i etike, tako i studentima koji se tek upoznaju s ovim sadržajima. Nakon te prve informacije zainteresiranima su svakako na raspolaganju posebni udžbenici i znanstveni članci koji se iscrpno bave konkretnim užim ili širim etičkim i pravnim pitanjima.

Predložena rješenja, odnosno komentari u svom rezultatu nisu standardizirani. Neki naime, poput studije slučaja 3. (prava pacijenta) ostavljaju posve otvorenim adekvatano i obrazloženo pravno rješenje pravnog i etičkog problema (doduše, time kod čitatelja pobuđuju intelektualnu znatiželju i potiču ga da sam istraži što je ispravno), dok drugi nude stručne i iscrpne odgovore (povjerljivost u studiji slučaja 10., informiranje pacijenta u studiji slučaja 20.). Jednako tako neki slučajevi iznose evidentno neetična ponašanja, poput sukoba interesa iz studije slučaja 7. ili povjerljivosti iz studije slučaja 15., dok su u nizu drugih brojni rafinirani etički problemi i njihove pravne posljedice (eutanzija iz studije slučaja 9., povjerljivost iz studije slučaja 11. i 12.).

Vjerujem kako će ova knjiga pomoći ne samo praktičarima već i studentima kako dodiplomskih, tako i poslijediplomskih studija (npr. Medicinskog prava pri Pravnom fakultetu u Splitu) u upoznavanju i savladavanju specifičnih problema etike u psihijatriji.